

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

„Независим мониторинг на законодателното и институционалното развитие на пробацията в България”

ПРЕПОРЪКА 4

Настоящата препоръка е изготвена от експерти на Фонд за превенция на престъпността – ИГА в рамките на изпълнението на проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България", финансиран в рамките на процедура за предоставяне на безвъзмездна помощ "Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство", код BG05SFOP001-2.009.

Препоръката обединява отправените препоръки в рамките на проектните дейности. Нейното съдържание е съгласувано с представителите на Главна дирекция «Изпълнение на наказанията» и членовете на Консултативната група по проекта. Където е необходимо, е отразена и обратната връзка от участници в проектните дейности.

Препоръката е структурирана по проблемни области от функционирането на пробацията в България.

Недостатъчна активност на структурите на гражданското общество в процесите, свързани с функционирането на пробацията в България

1. Да се осъществи контакт по места с организации, които са сътрудничили в миналото с пробационните служби, и да се проучат съвместно възможностите за възобновяване на това сътрудничество.
2. Да се анализира състоянието на сектора на социалните услуги в съответната област, да се проучат внимателно техните методики и да се

Проект BG05SFOP001-2.009-0157-C01 се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.
www.eufunds.bg

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

потърсят възможност в рамките на отделни делегирани дейности да се предоставят услуги на осъдени на пробация лица и техните семейства и близки, така че да се подкрепят по устойчив начин възможностите за подпомагане на ресоциализацията на правонарушителите.

3. Да се идентифицират организации, проявяващи интерес към сферата на изпълнението на наказанията, и да се стимулират възможностите за повишаване на техния капацитет, така че да могат да отговорят на потребностите на пробационните служби, техните служители и осъдените на пробация лица.

Несъответствие между потребностите на пробационните служби и това, което структурите на гражданското общество могат да предложат

1. **ГДИН** да анализира допълнително и предостави на Министерство на правосъдието конкретни данни, отразяващи дефицитите и потребностите на отделните териториални поделения на пробационната система, и да настояват за преразглеждане на съответните стратегически документи и планове за развитие на системата, така че да може да бъде отговорено на тези потребности.

2. **ГДИН** да направи допълнителен анализ на наложените мерки «включване в програми за обществено въздействие» и «включване в курсове за професионална квалификация». Анализът следва ясно да описва ситуацията с изпълнението на тези мерки, включително и финансовата страна на въпроса. В дългосрочен план да се обмисли създаването на фонд, с помощта който на проектен принцип да се финансира предоставянето на услуги по изпълнението на тези две мерки, вкл. от неправителствени организации.

3. **Допълнителна препоръка**, въпреки че по този проблем е много по-малко вероятно да има устойчиво решение с участието на структури на гражданското общество, е да се работи с Министерство на образованието и Министерство на финансите по създаване на програма, в рамките на която

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

да се отделят необходимите ресурси за ограмотяване на осъдени на пробация лица, които не владеят добре български език.

Влиянието на политиките в сферата на наказателното правосъдие

- 1. Парламентът на Република България** да направи анализ на ефекта от измененията в законодателството и да възстанови възможността шофиращи в нетрезво състояние или след употреба на наркотични вещества да бъдат наказвани с „пробация”, с цел да се подобри превенцията на подобен род престъпления.
- 2. Съдиите** да се възползват по-често от възможността да налагат с условните присъди „лишаване от свобода” и мярка за пробационен надзор „периодични срещи с пробационен инспектор” като метод за положително, макар и в по-тесен обхват, въздействие върху извършителите на престъпления по чл. 343б от НК. В тази връзка бихме препоръчали и изменения в законодателството, които да разширят кръга от пробационни мерки, които биха могли да бъдат налагани на условно осъдените, с цел прецизиране и ефективност на пробационния надзор. Тази препоръка важи и за органите на Прокуратурата в практиката им по сключване на споразумения с подсъдимите лица.

Условно предсрочно освобождаване от местата за лишаване от свобода

- 1. Съдиите** да се възползват по-често от възможността за налагане на пробационна мярка на условно предсрочно освободените, като метод за осигуряване на надзор над тези лица в периода на изпитателния срок. При всички положения е препоръчително да бъде предпочетена мярката „периодични срещи с пробационен служител”, която позволява поне частично да се въздейства върху лицето в посока преодоляване на идентифицираните рискови фактори и успешна ресоциализация.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

Изпълнението на мярката „включване в курсове за квалификация”

1. ГДИН, на база анализ на потребностите от професионална квалификация сред осъдените на пробация лица, които покриват изискванията за включване в курсове за квалификация, да отправи предложение до министъра на правосъдието за отпускане на необходимите средства.

2. Министерство на правосъдието да утвърди механизъм, по който да се отпускат необходимите средства за включване на осъдени лица в курсове за квалификация. Като добър пример може да бъде посочен механизмът, въведен със Закона за защита от домашно насилие, в рамките на който доставчици могат да кандидатстват на ежегодна база за предоставяне на услуги за жертвите на домашно насилие и програми за извършителите на такава.

На този етап пробационните служби имат определен капацитет и инструментариум за реализиране на програми за обществено въздействие. При положителен ефект от прилагането на такъв механизъм обаче, подходът може да се разпростре и върху програмите за обществено въздействие, след утвържаването им от главния директор на ГДИН (чл. 250 ал. 1 ЗИНЗС). Това може да осигури на пробационните служби достъп до специалисти, каквито в системата на пробацията липсват или са недостатъчно, напр. психолози, психиатри, специалисти в работата със зависимости и др.

Продължаващият проблем с председателните доклади

1. Структурите на ГДИН на централно ниво и по места в страната да работят активно в посока информиране на съдиите и прокурорите за важността на председателните доклади. В тези усилия следва да бъдат привлечени и магистрати, за които изискването на председателен доклад е установена практика.

Проект BG05SFOP001-2.009-0157-C01 се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.
www.eufunds.bg

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

По отношение на аргумента за нарушаване на презумпцията за невинност на обвиняемите и подсъдимите, движеща сила на промяната биха могли да станат органите на прокуратурата, в рамките на широко разпространената практика за сключване на споразумения, тъй като последните изискват признаване на вината от извършителя.

2. Парламентът на Република България да предприеме промени в законодателството, с които институтът на председателния доклад да бъде изведен от специалния Закон за изпълнение на наказанията и задържането под стража, и да бъде регламентиран в Наказателно-процесуалния кодекс, с цел преодоляване на аргументите относно йерархията на нормативните актове и разпространеното схващане, че съдът е обвързан единствено с разпоредбите на НПК.

Като положително начало на тези процеси биха могли да се предприемат законодателни промени, които да направят председателния доклад задължителен по отношение на определени уязвими групи – напр. при разглеждане на наказателни дела срещу непълнолетни лица.

Проблеми от материално-технически характер

1. ГДИН и ресорният заместник министър на правосъдието да предприемат мерки за създаване на необходимия капацитет за техническо и сервизно обслужване на устройствата за електронен мониторинг на територията на страната, било чрез откриване на представителство и сервиз на фирмата доставчик в България, било чрез обучение на кадри на ГДИН за придобиване на необходимата квалификация за извършване на техническо и сервизно обслужване на тези устройства.

2. ГДИН да проучи задълбочено проблемите и дефицитите, свързани с ползването на транспортните средства, с които разполагат пробационните служби по места, с цел подобряване на ефективността на използването на служебните автомобили. При идентифициране на явен недостиг на

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

транспортни средства следва да се направи обосновано предложение до министъра на правосъдието за определяне на целево финансиране за закупуване на такива за нуждите на ГДИН.

Консултативна работа по проекта

1. С оглед на вече положените усилия за идентифициране на потенциални представители на гражданското общество, които биха могли да участват в дейността на Консултативната група, препоръчваме нейното запазване и развитие и след края на проекта.
2. В рамките на проекта дейността на Консултативната група излезе извън рамките на работата по планиране и координиране на проектните дейности, като често предмет на дискусия бяха всякакви актуални теми от областта на алтернативните санкции и мерки. По тази причина препоръчваме при запазване на Консултативната група след края на проекта, тя да се превърне в платформа за обсъждане и планиране на бъдещи съвместни инициативи между Главна дирекция и структури на гражданското общество. Такива инициативи могат да се планират и реализират както на национално, така и на регионално и местно ниво.
3. Една от често обсъжданите теми по време на работата на Консултативната група бе необходимостта от подобряване на количествената и качествената информация, свързана с ефекта от пробацията. По тази причина препоръчваме ГД „Изпълнение на наказанията” да се ангажира с консултативен процес по идентифициране на възможни източници на финансиране и подготовка на съвместно предложение за проект, в рамките на който в Информационната система за изпълнение на наказанията (ИСИН) да се внедри модул за надеждно измерване на рецидивната престъпност. Това би позволило да се демонстрира положителния ефект от пробацията за намаляване на риска от извършване на нови правонарушения от осъдени на пробация лица и предимствата и пред лишаването от свобода.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Проект "Гражданско участие в законодателното и институционално развитие на пробацията в България"
Договор № BG05SFOP001-2.009-0157-C01

4. Последната препоръка е свързана със състава на Консултативната група, за участие в която препоръчваме в бъдеще да бъдат привлечени представители на академичните среди със съответната експертиза в различни области, свързани с изпълнението на наказанията и рехабилитацията на правонарушителите.